

Görelî Yüz Genişliği ile Saldırđanlık Arasındaki İlişkiler

Fırat KOÇ¹, Vahdet ÖZKOÇAK²

¹Fen-Edebiyat Fakültesi, Antropoloji ABD Araştırma Görevlisi, Hitit Üniversitesi, Çorum, Türkiye
kocfiratkoc@gmail.com

²Fen-Edebiyat Fakültesi, Antropoloji ABD Doktor Öğretim Üyesi, Hitit Üniversitesi, Çorum, Türkiye
vahdetozkocak@gmail.com

Abstract– By measuring the distance between the two end points of the face, the zygion points, the face width is obtained. The length of the face is also measured by measuring the distance between the nasion point at the beginning of the nasal bone and the stomion point where the lips and teeth meet. By dividing the face width and face length, the face ratio, ie the relative face width, is calculated. It is known that many morphologies, including facial structure, develop under the influence of sex hormones. As a result of some studies carried out in recent years, it has been revealed that there are various relationships between body structures and behaviors and orientations. One of these types of behavior is aggression. Aggression is defined as a destructive, destructive, and destructive tendency that occurs when many different elements come together. Aggression can be manifested verbally, physically or indirectly. Differences between genders are also considered when investigating the underlying causes of aggression. In this context, it is thought that there are some relationships between the aggressive behaviors and facial structure developed under the influence of pubertal sex hormones. It has been reported that increased testosterone levels and facial width values also increase, and thus, broad-faced individuals exhibit more aggressive attitudes. In addition, there are studies in which facial width is defined as sexual dimorphism. In this study, a general review of the literature will be carried out. In the international literature, there are various relationships between aggression and a number of physical structures. However, the results of the studies conducted in our country generally point to findings contrary to the international literature. As a result, it is considered that it would be beneficial to conduct more studies on the relationships between physical structures and behaviors.

Key Words: *Keywords: Aggression, facial width, puberty, sexual dimorphism, gender.*

Özet– Yüzün iki uç noktası olan zygon noktalarının arasındaki mesafenin ölçülmesiyle "yüz genişliği" elde edilir. Burun kemiğinin başlangıcında bulunan nasion noktası ile dudakların ve dişlerin birleştiği stomion noktası arasındaki mesafenin ölçülmesiyle de yüz uzunluğu bulunur. Yüz genişliği ile yüz uzunluğunun birbirine bölünmesiyle ise yüz oranı yani "görelî yüz genişliği" hesaplanmaktadır. Yüz yapısının da içerisinde olduğu birçok morfolojinin cinsiyet hormonları etkisinde gelişim gösterdiği bilinmektedir. Son yıllarda gerçekleştirilen bazı çalışmalar sonucunda, bir takım vücut yapıları ile davranış ve yönelimler arasında çeşitli ilişkilerin olabileceğine dair veriler ortaya koyulmuştur. Bu davranış türlerinden biri de "saldırđanlık" tır. Saldırđanlık birçok farklı unsurun bir araya gelmesiyle ortaya çıkan ve genellikle "yıkıcı", "tahrip edici", "zarar verici" bir yönelim olarak tanımlanmaktadır. Saldırđanlık sözlü, fiziksel veya dolaylı olarak kendini gösterebilmektedir. Saldırđanlığın altında yatan nedenler araştırılırken cinsiyetler arası farklılıklar da ele alınmaktadır. Bu bağlamda pubertal (ergenlik) dönem cinsiyet hormonlarının etkisinde gelişen yüz yapısı ile saldırgan davranışlar arasında bir takım ilişkilerin olduğu düşünülmektedir. Artan testosteron düzeyi ile yüz genişliği değerlerinin de arttığı ve böylelikle geniş yüzlü bireylerin daha agresif tutumlar sergilediği bildirilmiştir. Buna ek olarak yüz genişliğinin seksüel dimorfizm (cinsiyete özgü farklılık) olarak tanımlandığı çalışmalara da rastlanmaktadır. Bu çalışmada bahsi geçen konuya yönelik olarak literatürün genel bir incelemesi yapılacaktır. Uluslararası literatürde saldırganlık ile bir takım fiziksel yapılar arasında çeşitli ilişkiler bulunduğu görülmektedir. Bununla birlikte ülkemizde gerçekleştirilen çalışmaların sonuçları ise genel olarak uluslararası literatürün aksine bulgulara işaret etmektedir. Sonuç olarak, fiziksel yapılar ve davranışlar arasındaki ilişkilere yönelik olarak daha fazla sayıda çalışma yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Saldırđanlık, yüz genişliği, ergenlik, seksüel dimorfizm, cinsiyet.*

I. GİRİŞ

Son dönemde gerçekleştirilen bir takım çalışmalar saldırganlık yönelimi ile bazı fiziksel özellikler arasında çeşitli ilişkiler olduğuna yönelik kanıtlar sunmaktadır. Bunun yanında bazı çalışmalar sonucunda ise

davranışların, yüz genişliği gibi yapısal özelliklerle ilişkisinin olmadığına dikkat çekilmektedir.

Saldırđanlık kavramı davranış bilimciler tarafından defalarca tanımlanmış, farklı şekillerde sınıflandırılmış ve kuramsal boyutta ele alınmıştır. Bu nedenle literatürde birbirinden farklı birçok tanım ve sınıflandırmaya rastlanmaktadır.

Saldırganlığa etki edebilecek faktörlerden bazıları, yaş, cinsiyet, sosyoekonomik şartlar, aile, fiziksel yapı, nörobiyolojik ve nöroanatomi sebepler ile kitle-iletişim araçları olarak sıralanabilir[1].

Çok yönlü bir kavram olan "saldırganlığı" açıklamaya yönelik çeşitli kuramların varlığına rağmen, bireylerin fiziksel özellikleriyle saldırgan davranışlara yönelimleri arasındaki ilişkiler de aydınlatılmaya çalışılmaktadır. Bu tür çalışmalarda saldırganlık ve yüz morfolojisi gibi yapısal özellikler arasında ilişkiler olduğu ileri sürülse de, kimi çalışmalarda bunun aksini iddia edildiği görülmektedir. Bu doğrultuda yüz morfolojisi ile saldırganlık arasında var olduğu düşünülen ilişkilerin ortaya konması için daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır.

II. SALDIRGANLIK NEDİR, TÜRLERİ NELERDİR?

En genel hali ile saldırganlığı bireyin tavır ve tutumlarını karşısındakine kabul ettirme çabası olarak tanımlanmaktadır. Saldırganlık başkalarını incitme niyeti güden ve öfke içeren davranışlar olarak değerlendirilmektedir.

Freud' a göre saldırganlık engellenmiş libido kaynaklıdır ve bireyin yıkıcı eğilimlerini dış faktörlere yönlendirmesi eylemidir. Lorenz' e göre saldırganlık doğuştan itibaren insanın içinde var olan, eyleme dönüşmeyi bekleyen tehlikeli bir güdüdür. Berkowitz "niyet" kavramını ön plana çıkararak, saldırganlığı herhangi bir varlığa zarar vermeyi amacıyla sergilenen davranışlar olarak tanımlamıştır[2].

Adler' e göre saldırganlık yönelimleri, ihtiyaçlardan kaynaklanan, engellemeler ve başarısızlıklar sonucunda ortaya çıkan akılcı olmayan davranışlardır[3].

Horney saldırganlığı anksiyete kavramı ile açıklamakta ve doğuştan gelen bir güdü olmadığını savunmaktadır. Dollard' a göre saldırganlık incitme amacı güdülen bir davranış kalıbıdır.

Öfkenin sonuçlarından biri olan saldırganlık, günlük yaşamlarında bireylerin, engellenme, haksızlık gibi durumlarda insani bir duygu olarak sergiledikleri davranışlardır. Saldırganlığı "incitici" ya da "rahatsızlık verici davranışlar" şeklinde tanımlayabiliriz[4]. Sonuç olarak saldırganlığı, niyet, amaç, gibi davranış öğeleriyle birlikte değerlendirmek daha doğru olacaktır[5].

Saldırganlık Türleri Nelerdir?

Saldırganlık tanımlarında olduğu gibi türlerin tasnifinde de benzer bir çeşitlilik dikkat çekmektedir.

Örneğin Fromm saldırganlığı tehdit altındayken ortaya çıkan, savunma türü tepki ve amaçsız, doyumu

zor, yalnızca insana özgü, yıkıcı ve zalimce saldırganlık olarak iki başlıkta ele almaktadır[2].

Berkowitz ise bu davranış biçimini düşmanca ve araçsal saldırganlık olarak iki şekilde incelemiştir. Düşmanca saldırganlık, tahrik, öfke içeren ve zarar verme amaçlı saldırganlık tipidir. Araçsal saldırganlık ise amaçlar ve ihtiyaçlar kaynaklı olarak ortaya çıkmaktadır[6].

Şekil 1: Kırıyıcı-yıkıcı saldırganlık

Buss saldırganlığı; fiziki ve sözlü saldırganlık, aktif ve pasif saldırganlık, doğrudan ve dolaylı saldırganlık biçiminde sınıflandırmıştır[7].

Grisso saldırganlığı, olumlu ve olumsuz saldırganlık şeklinde iki maddede tasnif etmiştir.

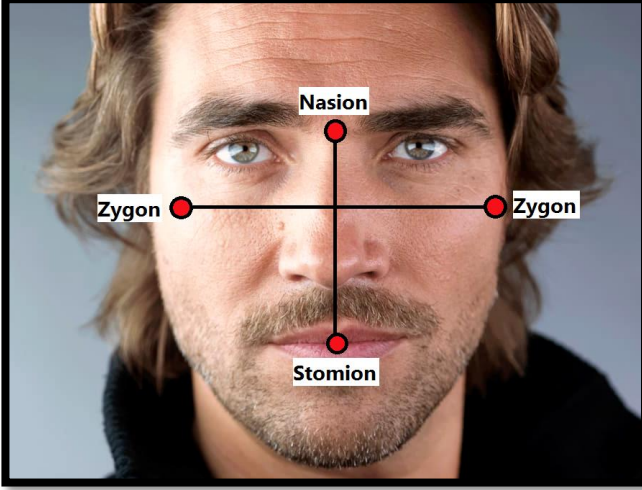
Yukarıda değinildiği üzere saldırganlık konusunda çok farklı tanım ve sınıflandırmaların yapıldığı görülmektedir. Bu doğrultuda saldırganlığı aktif, pasif, fiziki, sözlü, dolaylı, psikolojik, izin verilmiş ve düşmanca saldırganlık gibi başlıklar altında incelemek doğru olacaktır.

III. GÖRELİ YÜZ GENİŞLİĞİ

Transvers düzlemde yüzün iki uç noktası olan zygon noktalarının arasındaki uzunluğun ölçülmesiyle "yüz genişliği" elde edilir. Burun kemiğinin başlangıcında bulunan nasion noktası ile dudakların ve dişlerin birleştiği bölüm olan stomion noktası arasındaki uzunluğun ölçülmesiyle de yüz uzunluğu elde edilmektedir. Yüz genişliği ile yüz uzunluğunun birbirine bölünmesiyle yüz oranı diğer bir deyişle "görelî yüz genişliği" hesaplanmaktadır[8] (Şekil 2).

Saldırganlık ile bazı yapısal özellikler arasında çeşitli ilişkiler olduğuna yönelik birçok çalışma mevcuttur. Özellikle prenatal dönemde maruz kalınan testosteron düzeyinin, agresyon üzerinde etkili olduğuna dair bazı

çalışmalar bulunmaktadır. Anne karnında bireyin yüksek düzeyde testosterona maruz kalması, beyin gelişimini etkileyebilmektedir; bu durumda birey ileriki yaşantısında bir takım psikiyatrik sorunlarla karşılaşabilmektedir[9].

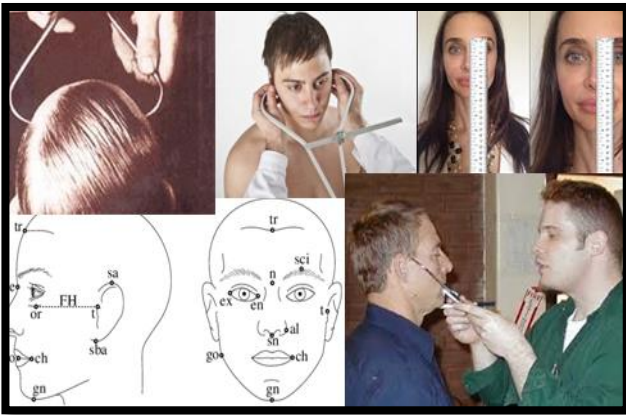

Şekil 2: Yüz genişliği ve yüz uzunluğu ölçümü

Görelî yüz genişliği, yaygın olarak seksüel dimorfik bir yapı olarak kabul görse de, literatürde bu yapının seksüel dimorfik bir özellik olmadığına işaret eden bulgulara da rastlanmaktadır[10].

Yüz yapısı puberte (ergenlik) döneminde serbest testosteron seviyesi ekseninde şekillenmektedir. Bu dönemde cinsiyete özgü morfolojik farklılıklar belirginleşme eğilimindedir. Puberte dönemdeki mevcut serbest testosteron seviyesi, bireyin yüz yapısının ne oranda erkeksi şekilleneceğini belirlemektedir[11].

Bireyin yüz yapısının, davranışlarına yönelik ipuçları sağladığı iddia edilmektedir. Görelî yüz genişliğinin erkeklerde daha yüksek değerlerde olduğu ve bunun saldırganlığa ilişkin bir gösterge olabileceği yönünde çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

Şekil 3: Yüz genişliği ve yüz uzunluğu ölçümleri

Ergenlik döneminde artan testosteron düzeyi, saldırgan davranışlara yönelimi arttırdığına yönelik

yaygın bir düşünce bulunmaktadır. Testosteron düzeyindeki artış ile saldırgan davranışlar arasında, pozitif yönlü anlamlı ilişkilerin vurgulandığı sayısız çalışmaya rastlanmaktadır. Bu tür çalışmalarda, görelî yüz genişliği ekseninde saldırgan davranışların altında yatan fiziksel, biyolojik, psikolojik ve sosyo-ekonomik faktörlere de değinilmiştir[12].

IV.SALDIRGANLIK İLE GÖRELİ YÜZ GENİŞLİĞİ İLİŞKİSİ

Saldırganlık üzerinde aile, yaş, cinsiyet, fiziksel yapı, sosyoekonomik koşullar, nörobiyolojik/nöroanatomik sebepler ve kitle-iletişim araçları gibi faktörlerin etkili olduğu düşünülmektedir[1]. Bununla birlikte saldırganlığın bazı fiziksel göstergelerinin olduğuna yönelik birçok çalışmaya da rastlanmaktadır.

Michael Haselhuhn ve diğ. tarafından 2015 yılına kadar görelî yüz genişliği ile saldırganlık ilişkisine yönelik gerçekleştirilen 131 ele alınmıştır. Meta analizi nitelikli bu çalışmada, erkeklerde saldırganlık ile görelî yüz genişliği arasındaki ilişkiler irdelenmiştir. Çalışma sonucunda görelî yüz genişliği ile saldırganlık arasında zayıf da olsa pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır[12].

Shawn ve diğ., (2015) tarafından mevzu bahis konuda 2014 yılına kadar gerçekleştirilen çalışmaların taranması şeklinde yürütülen bir diğ. meta analizinde ise yüksek yüz genişliğine sahip bireylerin daha saldırgan davranışlar sergilediği bildirilmiştir. Ayrıca erkeklerin yüz genişlikleri ile genel vücut yapıları arasında pozitif yönlü anlamlılık bulunduğu belirtilmiştir[13].

Literatürde farklı bulgulara rastlanmaktadır; bazı çalışmalarda, yüz morfolojisinin erkekler için, saldırgan davranışlara yönelik önemli bilgiler sağlayabileceği belirtilmekte ve saldırganlık ile görelî yüz genişliği arasında pozitif anlamlılıklar bildirilmekteyken, bazı çalışmalar sonucunda ise bunların aksi bulgulara rastlanmaktadır.[12].

V. TARTIŞMA

Özener (2012) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, görelî yüz genişliği ile saldırganlık arasındaki ilişkisi ele alınmış ve görelî yüz genişliğinin Anadolu toplumu için seksüel dimorfik bir özellik olup olmadığı da incelenmiştir. Çalışma sonucunda saldırganlık ile yüz yapısı arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı belirtilerek, görelî yüz genişliğinin Anadolu toplumu için seksüel dimorfik bir nitelik taşımadığı bildirilmiştir[14].

Yüz morfolojisi ile saldırganlık arasındaki ilişkinin hokey oyuncularını üzerinde araştırıldığı bir çalışmada,

yüz yapısının bireyin kişiliği hakkında bilgiler sağlayabilse de görelî yüz genişliği ile saldırganlık arasındaki ilişkiye dair yapılabilecek çıkarımların yanıltıcı olabileceği belirtilmiştir[15].

Hokey oyuncularının yüz morfolojileri ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada, görelî yüz genişliği ile saldırganlık arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu bildirilmiştir[16].

Yüz yapısının davranışlarla ve kişilik öğeleriyle ilgili bilgiler verebileceği düşüncesiyle yola çıkılan bir çalışmada, dört farklı etnik grup ve farklı yaş kategorilerinde gerçekleştirilen incelemeler sonucunda, yüz yapısıyla saldırganlık arasında pozitif ilişki saptanmıştır. Bu ilişki çocuklara oranla yetişkinlerde daha kuvvetlidir. Çalışmada görelî yüz genişliğinin seksüel dimorfik bir özellik olduğu sonucuna varılmıştır[17].

Yüz yapısının saldırganlığa dair bir gösterge olup-olmadığının araştırıldığı bir çalışmada ise bireylerin yüzlerinin fotoğrafları üzerinde incelemeler gerçekleştirmiştir. Çalışma sonucunda yüz genişliği ile saldırganlık arasında pozitif anlamlılık saptanmış ve yüz yapısının vücut morfolojisinden bağımsız bir biçimde şekillendiği bildirilmiştir[18].

Saldırganlığın temel nedenlerinin araştırıldığı bir çalışmada, erkeklerde görelî yüz genişliği ile reaktif saldırganlık arasında pozitif korelasyon saptanmış ve erkeklerin sert yüz görünüşleri ile saldırganlık yönelimleri arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca görelî yüz genişliğinin seksüel dimorfik bir özellik olduğu kanısına varılmıştır[19].

VI. SONUÇ

Yüz yapısı puberte dönemde cinsiyete özgü bir gelişim göstermekte ve şekillenmektedir. Yüz genişliğinin yüz uzunluğuna oranı, görelî yüz genişliğine tekabül etmektedir. Geniş yüz morfolojisinin maskülen bir özellik olduğu kabul edilmektedir. Literatürde geniş yüzlü bireylerin daha saldırgan olduklarına dair çalışmaların fazlalığı dikkat çekmektedir.

Saldırganlık ile fiziksel yapı arasındaki ilişkilerin tahmin edilenden daha karmaşık olduğu ve yüz genişliği gibi yapısal değişkenlerin saldırganlık gibi çeşitli sergilenme türleri ve sebepleri olan bir davranış örüntüsünü açıklamada yeterli olmadığını ortaya koymaktadır.

Antropolojik açıdan ele alındığında, kültürel görelilik düşüncesi temelinde farklı toplumlarda bambaşka anlamlar ifade eden ve çeşitli şekillerde sergilenen

"saldırganlık" yöneliminin fiziksel özellikler ile ilişkisini tam olarak ortaya koymak için çok çeşitli toplumlarda daha fazla sayıda araştırmanın yapılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- [1] Koç F. Saldırganlığa İlişkin Fiziksel Göstergeler: 2P:4P ve Görelî Yüz Genişliği, Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi, 2016. Sivas.
- [2] Fromm, E. İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri, Çev; Şükrü A., Cilt 2, Basım 2; 1993.
- [3] Gümüş, T. "Kendini Kabul Düzeyleri Farklı Genel Lise Öğrencilerinin Bazı Değişkenlere Göre Saldırganlık Düzeyleri", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000, Ankara.
- [4] Freedmann, J.L., Sears, D.O., Carlsmith, J.M. Sosyal psikoloji. (Çev:A. Dönmez).Ankara: İmge. 1998.
- [5] Tiryaki, S. Spor yapan bireylerin saldırganlık düzeylerinin belirlenmesi: takım ve bireysel sporlar açısından bir inceleme. Mersin: Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 1996, Mersin.
- [6] Berkowitz, L. On the formation and regulation of anger and aggression. American Psychologist, April; 494-503, 1990.
- [7] Walker, S. & Richardson, D.R. Aggression strategies among older adults: Delivered but not seen. Aggression and Violent Behavior, 3 (3); 287-294, 1998.
- [8] Pheasant, S. Anthropometrics: An introduction. Milton Keynes: British Standards Institution, 1990.
- [9] Manning, J. T. Digit ratio: a pointer to fertility, behavior, and health. New Brunswick, N.J: Rutgers University Press. HOX genes. Medical Hypotheses, 60, 340-343, 2002.
- [10] Hönekopp, J., Watson, S. Meta-Analysis of Digit Ratio 2D:4D Shows Greater Sex Difference in the Right Hand. American Journal of Human Biology, 22, 619-630: 2010.
- [11] Abay, E., Cengiz T. Şiddet ve Agresyonun Nörobiyolojisi, Klinik Psikiyatri Dergisi,3:21-26, 2000.
- [12] Haselhuhn M.P., Margaret E. Ormiston , Elaine M. Wong. Men's Facial Width-to-Height Ratio Predicts Aggression: A Meta-Analysis, Plos One April, (10):1-10, 2015.
- [13] Shawn N., Geniole, Thomas F. Denson, Barnaby J. Dixson, Justin M. Carré, Cheryl M. McCormick.

- Evidence from Meta-Analyses of the Facial Width-to-Height Ratio as an Evolved Cue of Threat, *Plos One* July, (10); 1-18, 2015.
- [14] Özener, B. Facial Width-to-Height Ratio in a Turkish Population is not Sexually Dimorphic and is Unrelated to Aggressive Behavior, *Evolution and Human Behavior* 33; 169–173, 2012.
- [15] Robert O. Deaner, Stefan M.G., Kraig S., Tony S. Body Weight, Not Facial Width to-Height Ratio, Predicts Aggression in Pro Hockey Players, *Journal of Research in Personality* 46; 235–238, 2012.
- [16] Justin M. Carre and Cheryl M. McCormick. In Your Face: Facial Metrics Predict Aggressive Behaviour in the Laboratory and in Varsity and Professional Hockey Players, *Proceedings of the Royal Society*, 275; 2651-2656, 2008.
- [17] Lindsey A. Short, Catherine J. Mondlocha, Cheryl M., Justin M. Carré, Ruqian M., Genyue Fu, Kang L. Detection of Propensity for Aggression Based on Facial Structure Irrespective of Face Race, *Evolution and Human Behavior* 33; 121-129, 2012.
- [18] Justin M. Carre', Cheryl M. McCormick, Catherine J. Mondloch. Facial Structure Is a Reliable Cue of Aggressive Behavior Association for *Psychological Science* Volume 20; Number 10, 2009.
- [19] Justin M. Carre', Kelly R. Murphy, Ahmad R. Hariri. Social Cognitive and Affective Neuroscience Advance Access published December 23, 2011.